

Otázky a odpovědi na téma:

Je očkování nutné?

V poslední době se objevují některé názory, které obecně kritizují jednotlivá očkování, časové odstupy mezi opakovanými očkováními a očkování jako takové.

T tuto diskusi berou zvěrolékaři velmi vážně. V následujícím textu uvádíme přehled nejdůležitějších otázek a odpovědí z veterinárního hlediska zpracovaných s ohledem na aktuální vědecké poznatky. Snažíme se tak pomoci vám, našim čtenářům, při rozhodování o všech pro a proti očkování.

Proč bych měl psa nechat očkovat?

Smysl očkování spočívá ve snaze předejít onemocnění nebo zajistit, aby případné onemocnění probíhalo podstatně kratší dobu a mělo mírnější průběh. Řada infekčních onemocnění, proti kterým lze psy očkovat, je prakticky neléčitelná a jsou v absolutním počtu případů smrtelná. V naší zemi povolené očkovací látky prokázaly v náročných studiích svoji účinnost a neustále se rozvíjejí. Očkování je jednoduchou a bezpečnou metodou, kterou chráníte své zvíře před utrpením a díky níž můžete ušetřit náklady na léčbu. U každého zvěrolékaře jsou k dispozici brožury, ve kterých jsou popsány jednotlivé nemoci.

Zvěrolékař vám zodpoví následující otázky: ● Které očkování je pro vaše zvíře smysluplné vzhledem ke způsobu jeho držení a regionálnímu rozšíření nemoci nebo infekcí zvířat.

● Zda je vaše zvíře zdravé nebo zda očkování nepředstavuje pro vaše zvíře rizikové faktory.

● Který okamžik je k očkování zvířete nejvhodnější.

● Která očkovací látka je vhodná.

Klasická infekční onemocnění v současnosti značně ustoupila, protože stále více psů je proti nim pravidelně očkováno. Rostoucí průměrný věk psů je jasnou známkou úspěšnosti důsledného očkování. Řada často smrtelně probíhajících onemocnění je však v některých stále ještě na denním pořádku. U psů je to především psinka, parvoviróza a vzteklina. Protože řada onemocnění je dnes podstatně vzácnějších, lidé jsou v přístupu k očkování dnes laxnější. Neočkovaná zvířata tak ale žijí prakticky na účet těch očkových. Aby se infekční onemocnění nemohlo šířit jako epidemie, musí být očkováno 70 až 80 procent zvířat z celkové populace určitého živočišného druhu. V dobře proočkované populaci pak může zůstat ojedinělé neočkované zvíře zdravé i bez očkování. To se ale může časem změnit, pokud začne imunita populace klesat. Když začnou lidé očkovat své psy v příliš dlouhých intervalech, nebo je

dokonce přestanou očkovat vůbec, může se ochrana celé populace zvířat vzniklým očkováním rychle zhroutit. Ve Finsku zemřelo například v roce 1995 více než 5 tisíc psů na následky infekce psinkou. Zvláštní rizika vznikají u zvířat, která jsou importována od obchodníků ze zahraničí soukromníky nebo prostřednictvím obchodníků. Tato zvířata bývají často neočkovaná a nebo se prodávají se zfalšovanými očkovacími průkazy. Psi například přinášejí do naší země opakovaně psinku a parvovirózu a někteří lidé importovali dokonce i psy nakažené vzteklinou.

Je očkování škodlivé?

I moderní očkovací látky mohou v ojedinělých případech vyvolávat reakce v místě vpichu nebo škodlivé následky očkování. To skutečně nelze bezpečně vyloučit ani dnes. Proto je velmi důležité, aby před každým očkováním veterinář psa důkladně vyšetřil. Účinnost očkování může ovlivnit oslabený imunitní systém, nesprávná výživa, léky, stres nebo onemocnění psa. Existuje funkční systém ohlašování, který shromažďuje informace o vedlejších účincích. U každého hlášení se ověřuje, zda nežádoucí účinky vyvolala příslušná očkovací látka. V nutných případech může příslušný úřad stáhnout očkovací látku z oběhu. Užitek očkování celkově podstatnou měrou převažuje nad riziky známých vedlejších účinků. U koček vzniká podezření, že očkování proti vzteklině a leukemii může ve velmi ojedinělých případech způsobit zhoubné nádory tkání (fibrosarkomy). Každá injekce však může být - a ryze teoreticky i každé hmyzí bodnutí - u citlivé kočky potenciální příčinou vzniku fibrosarkomu. Příčiny a souvislosti se v současnosti vědecky zkoumají. Důležité je zvažovat užitečnost a rizika jednotlivých očkování a případně provést několik alternativních preventivních vyšetření psa. Zvěrolékař vám poradí, jaká očkování mají u vašeho zvířete smysl. Rozhodování by mělo být zcela individuální.

Mají smysl vícenásobná očkování?

Očkovací látky obsahují častokrát více účinných složek (antigenů) současně - například u psů proti vzteklině, psince, hepatitidě, leptospiróze a parvoviróze. Existuje celá řada nejrůznějších kombinací, ale také očkovacích látek proti jednotlivým nemocem. Jednotlivé očkovací látky však nemusí být vždy výrazně levnější. Opakovaná očkování se zjednodušují díky vícenásobným očkovacím látkám, protože se nemusí aplikovat s časovými odstupy. Když jsou tedy všechny obsažené antigeny rozumné a potřebné, představují vícenásobná

očkovaní pro zvíře jen jednu injekci a pro majitele nižší náklady, protože je třeba jen jedna návštěva u zvěrolékaře. Neexistují žádné údaje, které by poukazovaly na to, že vícenásobná očkovaní u psa, kočky a koně by měla ve srovnání s očkovaním proti jednotlivým chorobám nějaké nevýhody nebo že by působila škodlivě na imunitní systém zvířete. Existují ale také kombinace, které nelze s klidným svědomím doporučit, protože působí po různou dobu nebo protože se věk zvířete při prvním očkovaní liší. Která očkovaní a v jakých kombinacích mají pro vaše zvíře smysl, byste měli rozhodnout společně s vaším zvěrolékařem.

Musíme psy očkovat každoročně?

Při povolování očkovacích látek se stanoví, v jakých odstupech se musí očkovaní opakovat. Kromě toho je v některých případech nutné dodržovat právní předpisy. Vyhláška o vzteklině zakazuje pokusy o léčbu zvířat podezřelých ze vztekliny. Příslušný úřad musí nařídit usmrcení psů a koček, pokud se dostaly do kontaktu se zvířaty nemocnými vzteklinou a nemají účinné očkovaní. Každoroční opakované očkovaní platí jako důkaz účinné ochrany zvířete očkovaním a může to znamenat, že tak psovi zachráníme život. Proto je velmi důležité především v oblastech, kde

se vyskytuje vzteklina. Kromě toho se pravidelné každoroční očkovaní proti vzteklině vyžaduje například při cestování do zahraničí. Některé země (například Norsko nebo Švédsko) vyžadují navíc další očkovaní. Opakovaná očkovaní se musí provádět v souladu s návodem k použití očkovacích látek. Při očkovaní je třeba brát v úvahu, jak vysoké je riziko u jednotlivých zvířat, že se nakazí, a jaká je četnost výskytu daného onemocnění v příslušném regionu (infekční tlak). Existují očkovací látky, u kterých se uvádí nutnost přeočkování se dvouletými intervaly. Předpokládaná doba ochrany závisí na řadě faktorů - například na regionálním rozšíření daného onemocnění, zavlečení nemoci v důsledku cestování do zahraničí, sousedství se zeměmi s méně chráněnými populacemi zvířat a individuálním vytvořením imunity. Jestliže nechcete nechat své zvíře očkovat pravidelně, může veterinář v pravidelných časových intervalech zjistit, nakolik je ochrana minulým očkovaním u zvířete ještě účinná (stanovení titru protilátek ve vzorku krve), a pak se můžete na základě objektivních skutečností rozhodnout o oživení imunity psa cíleným očkovaním. Pravidelná očkovaní však jsou zpravidla neškodná, pohodlná a levnější.

Ochrana před infekcí navíc nezávisí jen na maximální délce trvání imunity jednotlivce, ale také na ochraně celé populace očkovaním. Ta v současnosti není příliš stabilní, protože důsledně a v souladu s předpisy bývá očkováno jen zhruba 15 až 20 procent psů, koček a koní. Očkovaní proti bakteriálním původcům onemocnění (například leptospiróza a borelióza) a očkovaní pomocí takzvaných neaktivovaných očkovacích látek například proti rýmě koček je třeba každoročně opakovat. Testovací infekce zde dokazují, že ochrana očkovaním vydrží zvířeti zhruba rok.

Co doporučuje zvěrolékař?

Celkově nabízí každoroční očkovaní u psů a koček nejlepší ochranu jednotlivého zvířete i celé populace.

Základní imunity se u psů a u koček dosahuje zpravidla po dvou až třech očkovaních v prvním roce života a jedním dalším očkovaním ve druhém roce života zvířete. Očkovací schéma se může lišit podle očkovací látky, druhu zvířete i jednotlivého případu. Změny očkovacích schémat, která se provádějí úspěšně již celá léta, je třeba pečlivě prověřit a musí být založena na vědeckých poznatcích tak, aby nijak neohrozily až doposud dosažené dobré výsledky. *Kraus*

Pravidelná každoroční očkovaní

Základní imunizace psa, která nabízí dostatečnou ochranu proti infekčním onemocněním, se provádí dvakrát ve zhruba čtyřtýdenním odstupu. **ZDE PLATÍ:** Očkovaní ve věku 7 – 9 týdnů, Očkovaní ve věku 12 – 14 týdnů. Uvedená základní imunizace nemá neomezenou účinnost a musí se pravidelně obnovovat takzvaným opakovaným přeočkovaním.

PSINKA: Virus psinky se přenáší přímo ze psa na psa a je příbuzný s lidským virem spalniček. Jakmile se virus jednou dostane do těla, napadá různé orgány. Pevnějším orgánům dýchacích cest, trávicího traktu nebo močových cest. Proto mohou být příznaky také velmi odlišné počínaje onemocněním žaludku a střev až po záněty a zápalu plic. Na počátku infekce se u postiženého zvířete často objevuje výtok z očí a nosu provázený horečkou a nechutenstvím. Jasně přináší až vyšetření krve. Psinka je vysoce nakažlivá a může postihnout psa každého věku. Pevnějším však onemocní mladí psi ve věku 3 až 6 měsíců.

HEPATITIS CONTAGIOSA CANIS: Nakažlivý zánět jater končí u štěňat rychle smrtelně – ohroženi jsou i starší psi. Původce onemocnění je psí adenovirus I (CAV-1); ten vyvolává příznaky podobající se otravě: zvracení, průjem, bolesti břicha, horečka a nechutenství, později zakalení rohovky, které může způsobit až slepotu.

LEPTOSPIRÓZA: Leptospiróza se přenáší prostřednictvím hostitelů – například myši a potkanů. Bakterie však přežívají také ve vlhké půdě a ve vodách. Pes se navíc může infikovat také kontaktem s močí jiných psů. Pět až deset dnů po infikování se u psa projevuje ospalost, únava, nechutenství, záněty ledvin, záněty žaludku a střev provázené zvracením a průjmem, žloutenka nebo poruchy pohybového aparátu.

PARVOVIRÓZA: Parvoviróza je vysoce nakažlivá. Virus vyvolávající toto onemocnění je velmi odolný a za pokojové teploty přežívá nejméně půl roku. Přenáší se přímým nebo nepřímým kontaktem a může infikovat psy každého věku. Zvířata trpí po 3 až 14 dní po infikování krvavými průjmy, záněty žaludku a střev, zvracením a nebo záněty srdečního svalu s následnou smrtí způsobenou selháním srdce. Tato nemoc probíhá velmi rychle, a proto může bez rychlého zákroku zvěrolékaře rychle vést ke smrti nemocného psa. Charakteristickým příznakem jsou u psa nepříjemně páchnoucí výkaly šedé barvy, někdy promíchané s krví.

VZTEKLINA: Vzteklina je vysoce nakažlivá. Tento virus svojí podobou připomíná kulku ze zbraně a může infikovat všechny savce.

PSÍ KORONAVIRUS: Dva až osm dnů po infikování koronavirem trpí psi nažloutlým průjmem. Tento virus se přenáší trusem a rychle se rozšiřuje. Vzniká nebezpečí, že zvířata „vyschnou“, ale smrtelné případy jsou při správné podpůrné léčbě spíše vzácné.

AUJESZKYHO ONEMOCNĚNÍ (pseudovzteklina): Pseudovzteklina je vyvolána prasečím herpesvirem a končí smrtelně. Pes se infikuje požitím masa prasat nebo nedostatečně tepelně zpracovaných vnitřností, které obsahují virus. Psi jsou zhruba 2 až 9 dnů po infikování neklidní a neúnavně se pohybují. Náhle se objevuje silná svědivost, která se u psa projevuje tím, že si ohryzává všechny části těla.

Ta je charakteristickým příznakem pseudovztekliny. Smrt nastává za 24 až 36 hodin po propuknutí příznaků onemocnění.

TETANUS (KŘEČOVITÉ STRNUTÍ ŠÍJE): Otevřené rány (například rány po kastraci, kousance nebo poranění tlap) jsou vstupními branami původce tohoto onemocnění, který může napadat všechny druhy zvířat. Původce tetanu se nejlépe rozmnožuje po uzavření rány, takže se do rány nemůže dostat vzdušný kyslík. Je schopen se rozmnožovat jen v atmosféře bez obsahu kyslíku. Prostřednictvím nervových tkání se původce tetanu dostává do míchy a do mozku. Postižený trpí křečemi a u psů se projevuje silné svaštění kůže na hlavě v podélném směru. Svaly čelistí jsou tak křečovitě sevřeny, že pes prakticky nemůže přijímat vodu ani potravu. Jestliže pes přežije první týden onemocnění, je prognóza poměrně příznivá. Rekonvalescence však trvá čtyři až šest týdnů po odeznění příznaků.